

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»
Херсонський інститут

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни: Інформаційне право

на тему:

Правовий статус інформації в мережі Інтернет

Виконала:
Студентка групи ІН19-9-22-Б1Пр (4,0дс)
Обухова Ольга
Керівник: к.ю.н., доцент Мкртчян Р.С.

Оцінка:
Національна шкала _____
Кількість балів: _____ ECTS _____

Члени комісії

_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)

2026 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ІНФОРМАЦІЇ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ	6
1.1. Поняття інформації та її правова природа	6
1.2. Інтернет як середовище поширення інформації	9
1.3. Міжнародно-правові стандарти регулювання інформації в Інтернеті ..	13
РОЗДІЛ 2. НАЦІОНАЛЬНЕ ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ В УКРАЇНІ.....	18
2.1. Законодавча база регулювання інформації в Інтернеті	18
2.2. Правовий статус суб'єктів інформаційних відносин в Інтернеті.....	22
2.3. Обмеження доступу до інформації та відповідальність в Інтернеті	26
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ	31
3.1. Актуальні проблеми правового статусу інформації в Інтернеті	31
3.2. Баланс між свободою інформації та кібербезпекою	33
3.3. Напрями вдосконалення правового регулювання інформації в мережі Інтернет	36
ВИСНОВКИ	40
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	43

ВСТУП

У сучасних умовах стрімкого розвитку інформаційного суспільства мережа Інтернет стала одним із ключових середовищ обігу інформації, що суттєво впливає на всі сфери життєдіяльності людини, суспільства та держави. Інтернет виступає не лише технічним засобом передачі даних, але й складною соціально-правовою системою, у межах якої формуються нові інформаційні відносини, що потребують належного правового регулювання.

Особливу актуальність набуває питання визначення правового статусу інформації в мережі Інтернет, оскільки саме інформація є основним об'єктом правового впливу у цифровому середовищі. В умовах цифровізації суспільства інформація в Інтернеті характеризується такими ознаками, як глобальність, швидкість поширення, доступність для необмеженого кола осіб та складність контролю. Це, у свою чергу, створює як нові можливості для реалізації прав і свобод людини, так і значні ризики, пов'язані з поширенням недостовірної інформації, порушенням прав інтелектуальної власності, втручанням у приватне життя, кіберзлочинністю та інформаційними маніпуляціями.

В умовах воєнного стану та гібридних загроз, з якими стикається Україна, питання правового регулювання інформації в Інтернеті набуває ще більшої значущості. Інтернет використовується як інструмент інформаційної війни, поширення дезінформації та впливу на суспільну свідомість, що зумовлює необхідність посилення правових механізмів захисту інформаційного простору. Водночас держава повинна забезпечити дотримання балансу між обмеженням шкідливої інформації та гарантіями свободи слова і доступу до інформації.

Актуальність теми також зумовлена недостатньою врегульованістю правового статусу інформації в мережі Інтернет у національному

законодавстві. Незважаючи на наявність низки нормативно-правових актів у сфері інформаційного права, багато аспектів, пов'язаних із функціонуванням цифрового середовища, залишаються дискусійними або недостатньо деталізованими. Це стосується, зокрема, визначення правового режиму інформації, відповідальності за її поширення, а також статусу суб'єктів інформаційних відносин в Інтернеті.

Крім того, важливим є процес гармонізації національного законодавства України з міжнародними та європейськими стандартами у сфері інформації та цифрових технологій. У зв'язку з цим виникає потреба у науковому осмисленні правового статусу інформації в мережі Інтернет та визначенні напрямів його вдосконалення.

Таким чином, актуальність дослідження правового статусу інформації в мережі Інтернет зумовлена необхідністю комплексного аналізу сучасних правових підходів до регулювання інформаційних відносин у цифровому середовищі, виявлення існуючих проблем та розробки ефективних механізмів їх вирішення.

Метою курсової роботи є комплексне дослідження правового статусу інформації в мережі Інтернет, визначення особливостей її правового регулювання, аналіз сучасних проблем у цій сфері та обґрунтування напрямів удосконалення законодавства України.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

- розкрити поняття інформації та її правову природу;
- здійснити класифікацію видів інформації;
- визначити особливості інформації в мережі Інтернет;
- проаналізувати міжнародно-правові стандарти регулювання інформації;
- дослідити національне законодавство у сфері інформації в Інтернеті;

- охарактеризувати правовий статус суб'єктів інформаційних відносин;
- визначити підстави обмеження доступу до інформації;
- проаналізувати види юридичної відповідальності за правопорушення в мережі Інтернет;
- виявити актуальні проблеми правового регулювання інформації в Інтернеті;
- обґрунтувати напрями вдосконалення законодавства у цій сфері.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у процесі створення, поширення, використання та захисту інформації в мережі Інтернет.

Предметом дослідження є правовий статус інформації в мережі Інтернет, а також норми національного та міжнародного законодавства, що регулюють відповідні правовідносини.

Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові та спеціально-юридичні методи пізнання, зокрема: діалектичний метод, формально-логічний метод, системно-структурний метод, порівняльно-правовий метод, метод аналізу та синтезу, а також метод узагальнення.

Структура роботи. Курсова робота складається зі вступу, трьох розділів, які включають підрозділи, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ІНФОРМАЦІЇ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

1.1. Поняття інформації та її правова природа

Поняття інформації є одним із ключових у сучасному праві, оскільки воно становить основу для регулювання суспільних відносин у різних сферах — від державного управління до цифрових комунікацій. У правовій науці інформація розглядається як особливий об'єкт правового регулювання, що має специфічні властивості та значення у формуванні прав і обов'язків суб'єктів.

Відповідно до чинного законодавства України, інформація визначається як будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді [1, с. 15]. Це визначення закріплює універсальний характер інформації та її незалежність від форми існування. Водночас воно підкреслює можливість використання інформації як у традиційних, так і в сучасних цифрових середовищах, зокрема в мережі Інтернет.

У теорії права інформація розглядається не лише як сукупність даних, а як соціально значущий ресурс, який впливає на поведінку суб'єктів правовідносин. Вона є носієм знань, що забезпечують прийняття управлінських рішень, реалізацію прав громадян та функціонування державних інституцій. Саме тому інформація виступає об'єктом правового регулювання, що потребує визначення її правового статусу, режиму доступу, використання та захисту [1, с. 18].

Особливістю інформації як правової категорії є її нематеріальний характер. На відміну від речей, інформація не має фізичної форми, однак може бути зафіксована на певному носії. Це зумовлює складність правового регулювання інформаційних відносин, оскільки необхідно враховувати як

матеріальні, так і нематеріальні аспекти її існування. Крім того, інформація характеризується здатністю до необмеженого відтворення та поширення, що особливо актуально в умовах розвитку цифрових технологій.

У правовому аспекті важливим є також поділ інформації за критерієм доступу. Залежно від цього вона може бути відкритою або обмеженою в доступі (конфіденційною, таємною тощо). Такий поділ має значення для визначення правового режиму інформації, зокрема умов її поширення, зберігання та використання. Водночас держава встановлює гарантії доступу до публічної інформації як важливого елементу демократичного суспільства.

Інформація у праві також пов'язана з реалізацією фундаментальних прав людини, зокрема права на інформацію та свободу вираження поглядів. Ці права закріплені як на національному рівні, так і в міжнародних правових актах, що свідчить про універсальний характер інформації як правової категорії. У цьому контексті інформація виступає не лише об'єктом регулювання, а й засобом забезпечення інших прав і свобод людини.

Таким чином, поняття інформації у праві має багатовимірний характер. Воно охоплює як юридичне визначення інформації як даних, так і її соціальну та функціональну роль у правовій системі. Інформація виступає самостійним об'єктом правових відносин, що потребує комплексного підходу до її регулювання, особливо в умовах розвитку інформаційного суспільства та цифрових технологій.

У правовій науці інформація розглядається не лише як загальне поняття, а й як складна багаторівнева категорія, що підлягає класифікації за різними критеріями. Такий поділ має важливе значення для визначення правового режиму інформації, порядку її використання, поширення та захисту. Класифікація інформації дозволяє систематизувати правове регулювання інформаційних відносин і забезпечити ефективну реалізацію прав суб'єктів.

Одним із основних критеріїв класифікації є зміст інформації. Залежно від цього виділяють політичну, економічну, соціальну, науково-технічну, екологічну та інші види інформації [2, с. 41]. Такий поділ є важливим, оскільки кожен із зазначених видів має свої особливості правового регулювання. Наприклад, науково-технічна інформація може підлягати охороні як об'єкт інтелектуальної власності, тоді як екологічна інформація, навпаки, повинна бути максимально відкритою для суспільства.

Іншим важливим критерієм є форма вираження інформації. За цим критерієм інформація може бути текстовою, графічною, аудіовізуальною або електронною [2, с. 43]. У сучасних умовах особливого значення набуває електронна форма інформації, оскільки саме вона є основною у мережі Інтернет. Це зумовлює необхідність врахування технічних особливостей її створення, зберігання та передачі при визначенні правового режиму.

Важливим є також поділ інформації за режимом доступу, який закріплений у законодавстві України. Відповідно до цього критерію інформація поділяється на відкриту та інформацію з обмеженим доступом [3]. До останньої належать конфіденційна, таємна та службова інформація. Такий поділ має принципове значення для визначення прав та обов'язків суб'єктів інформаційних відносин, а також для встановлення відповідальності за порушення порядку доступу до інформації.

За джерелом походження інформацію можна поділити на офіційну та неофіційну. Офіційна інформація створюється органами державної влади, органами місцевого самоврядування та іншими уповноваженими суб'єктами в межах їх компетенції. Вона має підвищену юридичну силу та використовується при прийнятті управлінських рішень. Неофіційна інформація, у свою чергу, може походити від фізичних або юридичних осіб і

не має обов'язкового характеру, однак також відіграє важливу роль у суспільному житті.

Окремо варто виділити класифікацію інформації за сферою використання. Зокрема, розрізняють масову інформацію, яка призначена для широкого кола осіб, та спеціалізовану інформацію, що використовується у вузькопрофесійній діяльності [2, с. 45]. Масова інформація поширюється через засоби масової інформації та Інтернет, тоді як спеціалізована інформація може бути обмежена у доступі та використовуватися лише певними суб'єктами.

У сучасних умовах цифровізації особливого значення набуває класифікація інформації за способом її обробки та передачі. Зокрема, виділяють аналогову та цифрову інформацію. Цифрова інформація є основою функціонування Інтернету, що обумовлює необхідність її правового регулювання з урахуванням специфіки кіберпростору.

Таким чином, класифікація інформації є необхідним елементом її правового регулювання. Вона дозволяє визначити особливості правового режиму різних видів інформації, забезпечити баланс між відкритістю та захистом інформації, а також сприяти ефективному функціонуванню інформаційного суспільства. Різноманітність критеріїв класифікації свідчить про складність інформації як правового явища та необхідність комплексного підходу до її дослідження і регулювання.

1.2. Інтернет як середовище поширення інформації

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується стрімкою цифровізацією, в умовах якої мережа Інтернет стала основним середовищем поширення інформації. Саме тому дослідження особливостей інформації в Інтернеті є важливим для розуміння специфіки її правового регулювання.

Інформація в мережі Інтернет має низку характерних ознак, які відрізняють її від традиційних форм інформації та визначають особливості правового підходу до неї.

Однією з ключових особливостей інформації в Інтернеті є її глобальність. Інтернет не має територіальних меж, що забезпечує можливість миттєвого поширення інформації у світовому масштабі. Це означає, що інформація, опублікована в одній державі, може бути доступною користувачам у будь-якій іншій країні. Така особливість створює складнощі у визначенні юрисдикції та застосуванні національного законодавства до інформаційних відносин [4].

Наступною важливою рисою є швидкість поширення інформації. У мережі Інтернет інформація може розповсюджуватися практично миттєво, що значно ускладнює контроль за її змістом та достовірністю. Це створює ризики поширення недостовірної, маніпулятивної або шкідливої інформації, що, у свою чергу, потребує відповідного правового реагування з боку держави.

Іншою характерною особливістю є доступність інформації. Інтернет забезпечує вільний доступ до значного обсягу інформаційних ресурсів для широкого кола користувачів. Це сприяє реалізації права на інформацію та свободи вираження поглядів, однак водночас створює проблеми, пов'язані із захистом персональних даних, авторських прав та інших охоронюваних законом інтересів.

Важливою ознакою інформації в Інтернеті є її інтерактивність. На відміну від традиційних засобів масової інформації, Інтернет дозволяє користувачам не лише отримувати інформацію, а й активно брати участь у її створенні та поширенні. Це призводить до трансформації ролі користувача з пасивного споживача на активного учасника інформаційних відносин, що потребує перегляду традиційних підходів до правового регулювання.

Ще однією особливістю є можливість анонімності користувачів. У мережі Інтернет особи можуть поширювати інформацію без розкриття своєї ідентичності або під вигаданими іменами. Це ускладнює притягнення до відповідальності за правопорушення, пов'язані з поширенням незаконного контенту, зокрема дифамації, порушення авторських прав або розповсюдження забороненої інформації.

Крім того, інформація в Інтернеті характеризується високим рівнем тиражованості. Вона може бути необмежену кількість разів скопійована, змінена та поширена без втрати якості. Це створює додаткові виклики для захисту інтелектуальної власності, оскільки контроль за використанням інформації у цифровому середовищі є значно складнішим.

Таким чином, інформація в мережі Інтернет має комплексний характер і відзначається такими ключовими особливостями, як глобальність, швидкість поширення, доступність, інтерактивність, анонімність та висока тиражованість. Усі ці характеристики зумовлюють необхідність формування ефективної системи правового регулювання, яка б забезпечувала баланс між свободою інформації та захистом прав і законних інтересів суб'єктів.

Інтернет у сучасному світі відіграє ключову роль у формуванні та розвитку інформаційного суспільства, яке характеризується домінуванням інформації та знань як основних ресурсів. Його значення виходить далеко за межі технічної платформи для обміну даними, адже він став фундаментальною інфраструктурою для економічних, політичних, соціальних та культурних процесів.

Однією з основних функцій Інтернету є забезпечення доступу до інформації. Завдяки розвитку цифрових технологій користувачі отримали можливість швидко знаходити, обробляти та використовувати інформацію з різних джерел. Це сприяє реалізації права людини на інформацію, яке є

невід'ємною складовою демократичного суспільства. Водночас Інтернет виступає інструментом забезпечення прозорості діяльності державних органів та підвищення рівня відкритості влади [5, с. 67].

Інтернет також відіграє важливу роль у розвитку електронного урядування. Через онлайн-платформи громадяни можуть отримувати адміністративні послуги, брати участь у публічному управлінні, подавати електронні звернення та користуватися іншими цифровими сервісами. Це сприяє підвищенню ефективності державного управління та зміцненню взаємодії між державою і суспільством.

Значний вплив Інтернет має і на економічну сферу. Він став основою для розвитку електронної комерції, цифрових ринків та нових форм підприємницької діяльності. Інтернет-технології дозволяють компаніям розширювати ринки збуту, оптимізувати бізнес-процеси та підвищувати конкурентоспроможність. У свою чергу, це сприяє розвитку національної економіки та інтеграції у світовий економічний простір.

У соціальній сфері Інтернет виконує функцію комунікаційного середовища, яке об'єднує людей незалежно від їх географічного розташування. Соціальні мережі, онлайн-платформи та інші цифрові сервіси створюють нові можливості для спілкування, обміну думками та формування громадської думки. Це підсилює роль громадянського суспільства, однак водночас створює ризики поширення дезінформації та маніпуляцій.

Крім того, Інтернет є важливим інструментом у сфері освіти та науки. Він забезпечує доступ до навчальних матеріалів, наукових досліджень та освітніх платформ, що сприяє підвищенню рівня освіти та розвитку наукового потенціалу суспільства. Особливо це стало актуальним у періоди дистанційного навчання, коли Інтернет фактично забезпечив безперервність освітнього процесу.

Водночас зростання ролі Інтернету супроводжується і певними викликами. До них належать проблеми захисту персональних даних, кібербезпеки, поширення неправдивої інформації та порушення авторських прав. У зв'язку з цим виникає необхідність удосконалення правового регулювання діяльності в Інтернеті та забезпечення балансу між свободою інформації та її безпекою.

Таким чином, Інтернет є невід'ємною складовою сучасного інформаційного суспільства, що впливає на всі сфери життя. Він виступає не лише засобом передачі інформації, а й потужним фактором соціально-економічного розвитку, формування громадянського суспільства та реалізації прав людини. Його значення постійно зростає, що обумовлює необхідність подальшого дослідження та вдосконалення правового регулювання інформаційних відносин у цифровому середовищі.

1.3. Міжнародно-правові стандарти регулювання інформації в Інтернеті

Міжнародно-правові стандарти у сфері інформації відіграють ключову роль у формуванні національного законодавства, зокрема у сфері регулювання інформаційних відносин в мережі Інтернет. Вони визначають базові принципи доступу до інформації, свободи вираження поглядів, захисту персональних даних та обмеження інформації у демократичному суспільстві. З урахуванням глобального характеру Інтернету саме міжнародні норми забезпечують узгодженість підходів різних держав до правового регулювання інформаційного простору.

Одним із ключових міжнародних актів у сфері інформації є Загальна декларація прав людини 1948 року. У статті 19 цього документа закріплено право кожної людини на свободу переконань і на їх вільне вираження,

включаючи свободу шукати, отримувати і поширювати інформацію будь-якими засобами незалежно від державних кордонів [6]. Це положення має фундаментальне значення для розвитку інформаційного права, оскільки визначає універсальний характер права на інформацію.

Не менш важливим міжнародним документом є Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року. У статті 10 Конвенції також гарантується право на свободу вираження поглядів, яке включає свободу отримувати і передавати інформацію без втручання органів державної влади [7]. Водночас Конвенція передбачає можливість обмеження цього права, якщо таке обмеження є необхідним у демократичному суспільстві, зокрема в інтересах національної безпеки, громадського порядку або захисту прав інших осіб.

Окрему увагу у міжнародному праві приділено питанням захисту персональних даних. У цьому контексті важливе значення має Конвенція Ради Європи № 108 про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних. Вона встановлює основні принципи обробки персональних даних, такі як законність, цільове використання, пропорційність та безпека інформації. Ці принципи активно застосовуються у правовому регулюванні діяльності в Інтернеті.

Суттєве значення мають також акти, спрямовані на регулювання інформаційних відносин у цифровому середовищі. Зокрема, Будапештська конвенція про кіберзлочинність 2001 року визначає міжнародні стандарти боротьби з правопорушеннями у сфері використання комп'ютерних систем і мереж. Вона встановлює механізми співпраці між державами у сфері розслідування кіберзлочинів, що є особливо актуальним в умовах розвитку Інтернету.

Важливим напрямом міжнародного регулювання є також забезпечення балансу між свободою інформації та необхідністю її обмеження. У цьому контексті міжнародні акти передбачають, що будь-які обмеження повинні бути законними, обґрунтованими та пропорційними. Такий підхід сприяє захисту прав людини та запобігає зловживанням з боку держави.

Таким чином, міжнародно-правові акти у сфері інформації формують основу для регулювання інформаційних відносин у глобальному середовищі Інтернету. Вони встановлюють універсальні стандарти, які спрямовані на забезпечення свободи інформації, захист прав людини та ефективну протидію інформаційним правопорушенням. Вплив цих актів на національне законодавство України є значним, що підтверджує їх важливість у процесі формування сучасної правової системи у сфері інформаційного права.

Практика Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) відіграє важливу роль у формуванні стандартів правового регулювання інформації в мережі Інтернет. Рішення Суду забезпечують тлумачення положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод у контексті сучасних цифрових реалій, що дозволяє адаптувати традиційні підходи до нових форм інформаційних відносин.

Одним із ключових положень, яке застосовується ЄСПЛ у справах щодо Інтернету, є стаття 10 Конвенції, яка гарантує свободу вираження поглядів. Суд неодноразово підкреслював, що ця свобода поширюється і на інформацію, яка передається через мережу Інтернет, незалежно від її змісту чи форми. Водночас Суд визнає, що ця свобода не є абсолютною і може підлягати обмеженням за умови дотримання принципів законності, необхідності та пропорційності.

Значну увагу ЄСПЛ приділяє питанням відповідальності за поширення інформації в Інтернеті. Зокрема, у справі «Delfi AS v. Estonia» Суд визнав, що

інтернет-платформи можуть нести відповідальність за коментарі користувачів, якщо вони не вживають належних заходів для запобігання поширенню незаконного контенту [8]. Це рішення стало важливим прецедентом, який визначив підхід до відповідальності посередників у мережі Інтернет.

У справі «Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete and Index.hu Zrt v. Hungary» Суд уточнив свою позицію, зазначивши, що відповідальність інтернет-платформ повинна оцінюватися з урахуванням конкретних обставин справи, зокрема характеру коментарів, заходів модерації та ступеня впливу платформи на контент [8]. Це свідчить про прагнення ЄСПЛ забезпечити баланс між свободою вираження поглядів та необхідністю захисту прав інших осіб.

Важливе місце у практиці ЄСПЛ займають справи, пов'язані із захистом приватного життя в Інтернеті. У рішенні «K.U. v. Finland» Суд підкреслив обов'язок держави забезпечити ефективний захист персональних даних та ідентифікацію осіб, які поширюють незаконну інформацію в мережі [9]. Це рішення має особливе значення для регулювання питань анонімності в Інтернеті.

Окрім цього, ЄСПЛ розглядає питання доступу до інформації в Інтернеті як складову свободи вираження поглядів. Суд визнає, що обмеження доступу до онлайн-ресурсів може становити втручання у права, гарантовані статтею 10 Конвенції. У зв'язку з цим будь-які обмеження повинні бути чітко обґрунтовані та відповідати принципу пропорційності.

Загалом практика ЄСПЛ демонструє прагнення забезпечити баланс між свободою інформації та необхідністю її обмеження в інтересах суспільства. Суд враховує специфіку Інтернету як глобального та динамічного середовища, що потребує гнучкого підходу до правового регулювання. При цьому

основною метою залишається захист прав людини та забезпечення демократичних цінностей.

Таким чином, практика ЄСПЛ є важливим джерелом формування міжнародних стандартів у сфері інформації в мережі Інтернет. Вона визначає підходи до вирішення ключових питань, таких як відповідальність за контент, захист персональних даних, доступ до інформації та обмеження свободи вираження поглядів. Застосування цих стандартів у національному праві сприяє гармонізації законодавства та підвищенню рівня захисту прав людини.

РОЗДІЛ 2. НАЦІОНАЛЬНЕ ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ В УКРАЇНІ

2.1. Законодавча база регулювання інформації в Інтернеті

Конституційні засади права на інформацію в Україні становлять фундамент правового регулювання інформаційних відносин, у тому числі в мережі Інтернет. Основні принципи доступу до інформації, свободи її поширення та захисту визначаються на рівні Конституції України, яка має найвищу юридичну силу та є основою для формування галузевого законодавства.

Ключове значення у цьому контексті має стаття 34 Конституції України, яка гарантує кожному право на свободу думки і слова, а також на вільне вираження своїх поглядів і переконань. Вона передбачає право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію в усній, письмовій чи іншій формі на свій вибір [10]. Це положення має універсальний характер і поширюється також на діяльність у мережі Інтернет, яка є одним із основних сучасних каналів комунікації.

Водночас Конституція України встановлює, що здійснення права на інформацію може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності, громадського порядку, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, захисту репутації або прав інших людей, а також для запобігання розголошенню конфіденційної інформації [10]. Таким чином, Конституція закріплює баланс між свободою інформації та необхідністю її обмеження.

Важливим конституційним принципом є також гарантія права на доступ до інформації, яка знаходиться у володінні органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Це право впливає із загальних засад

демократичного устрою держави та спрямоване на забезпечення прозорості діяльності влади. Конституційні положення у цій сфері стали основою для подальшого розвитку спеціального законодавства, зокрема щодо доступу до публічної інформації.

Окрім цього, Конституція України містить норми, що забезпечують захист інформації та приватного життя особи. Зокрема, стаття 32 гарантує право на невтручання в особисте і сімейне життя, а також забороняє збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди [10]. Це положення має особливе значення в умовах розвитку Інтернету, де питання захисту персональних даних набувають особливої актуальності.

Науковці підкреслюють, що конституційні засади права на інформацію мають комплексний характер і включають як позитивні, так і негативні обов'язки держави. З одного боку, держава зобов'язана створювати умови для реалізації права на інформацію, забезпечувати доступ до неї та сприяти розвитку інформаційного суспільства. З іншого боку, вона повинна утримуватися від необґрунтованого втручання у здійснення цього права [11, с. 102].

Особливістю конституційного регулювання є також його пряма дія. Це означає, що норми Конституції можуть застосовуватися безпосередньо при вирішенні правових спорів, у тому числі пов'язаних із поширенням інформації в мережі Інтернет. Судова практика в Україні підтверджує, що конституційні положення щодо свободи слова та права на інформацію є основою для захисту прав громадян у сфері інформаційних відносин.

Таким чином, Конституція України закріплює базові принципи права на інформацію, які визначають зміст і спрямованість усього інформаційного законодавства. Вона встановлює баланс між свободою інформації та

необхідністю її обмеження, гарантує доступ до інформації та забезпечує захист приватного життя. У сучасних умовах розвитку Інтернету ці положення набувають особливого значення, оскільки саме вони формують основу для регулювання інформаційних відносин у цифровому середовищі.

Окрім конституційних положень, правове регулювання інформаційних відносин в Україні здійснюється за допомогою спеціального законодавства, яке деталізує та конкретизує загальні принципи права на інформацію. Саме ці нормативно-правові акти визначають порядок створення, збирання, зберігання, використання та поширення інформації, а також встановлюють механізми її захисту, що є особливо важливим у контексті функціонування мережі Інтернет.

Одним із базових актів у сфері інформаційного права є Закон України «Про захист персональних даних». Він визначає правові засади обробки персональних даних, встановлює права суб'єктів даних та обов'язки володільців і розпорядників інформації [12]. У сучасних умовах цей закон має особливе значення, оскільки більшість інформаційних процесів в Інтернеті пов'язані саме з обробкою персональних даних. Закон закріплює принципи законності, цільового призначення, пропорційності та безпеки обробки інформації, що відповідає європейським стандартам.

Важливе місце у системі спеціального законодавства займає також Закон України «Про електронні комунікації». Він регулює відносини у сфері надання електронних комунікаційних послуг, функціонування мереж та забезпечення доступу до них [13]. Даний закон створює правові передумови для функціонування Інтернету як інфраструктури поширення інформації, визначає права та обов'язки операторів і провайдерів, а також гарантії прав користувачів.

Значну роль відіграють також нормативні акти, спрямовані на розвиток електронного документообігу та цифрової взаємодії. Зокрема, законодавство передбачає можливість використання електронних документів та електронних підписів, що забезпечує юридичну значимість інформації, яка створюється та передається в електронному вигляді. Це є важливим елементом розвитку інформаційного суспільства та цифрової економіки.

Окрему групу становлять акти, спрямовані на забезпечення інформаційної безпеки. Вони регулюють питання захисту інформаційних ресурсів, протидії кіберзагрозам та забезпечення стабільного функціонування інформаційної інфраструктури. У контексті Інтернету такі норми мають особливе значення, оскільки саме в цифровому середовищі виникає значна кількість загроз, пов'язаних із несанкціонованим доступом до інформації, її зміною або знищенням.

Науковці зазначають, що спеціальне законодавство у сфері інформації має комплексний характер і включає норми різних галузей права — конституційного, адміністративного, цивільного та кримінального [13, с. 89]. Такий міжгалузевий підхід дозволяє більш ефективно регулювати інформаційні відносини, які є складними та багатовимірними за своєю природою.

Водночас розвиток цифрових технологій постійно ставить перед законодавцем нові виклики. Зокрема, потребують удосконалення питання регулювання діяльності соціальних мереж, захисту авторських прав в Інтернеті, протидії дезінформації та забезпечення кібербезпеки. Це зумовлює необхідність постійного оновлення та адаптації спеціального законодавства до сучасних умов.

Таким чином, спеціальне законодавство у сфері інформації є важливим елементом правового регулювання інформаційних відносин в Україні. Воно

конкретизує конституційні норми, визначає механізми реалізації права на інформацію та забезпечує баланс між свободою інформації та її захистом. У контексті розвитку Інтернету значення цього законодавства постійно зростає, що потребує його подальшого вдосконалення.

2.2. Правовий статус суб'єктів інформаційних відносин в Інтернеті

У сучасному інформаційному суспільстві користувачі мережі Інтернет є ключовими суб'єктами інформаційних відносин. Вони виступають як споживачами, так і творцями інформації, що зумовлює необхідність чіткого визначення їх правового статусу. Права та обов'язки користувачів Інтернету формуються на основі загальних принципів інформаційного права, а також конкретизуються у спеціальному законодавстві України.

Основним правом користувачів мережі Інтернет є право на доступ до інформації. Це право передбачає можливість вільно шукати, отримувати, використовувати та поширювати інформацію будь-якими законними способами. Воно є складовою права на інформацію та свободи вираження поглядів і забезпечує реалізацію демократичних принципів у суспільстві [14]. В умовах цифровізації доступ до Інтернету фактично стає необхідною умовою реалізації багатьох інших прав, зокрема права на освіту, участь у суспільному житті та доступ до державних послуг.

Користувачі також мають право на захист своїх персональних даних. Це право передбачає, що будь-яка інформація, яка дозволяє ідентифікувати особу, повинна оброблятися лише за її згодою або на законних підставах. У мережі Інтернет це набуває особливого значення, оскільки значна частина інформаційних процесів пов'язана із збиранням і обробкою персональних даних.

Ще одним важливим правом є право на інформаційну безпеку. Користувачі мають право на захист від шкідливого контенту, кіберзагроз, шахрайства та інших негативних явищ у цифровому середовищі. Це право реалізується через діяльність держави та інших суб'єктів, спрямовану на забезпечення безпечного функціонування інформаційного простору.

Водночас користувачі мережі Інтернет мають і певні обов'язки. Зокрема, вони зобов'язані дотримуватися вимог законодавства при використанні інформації, не порушувати права інших осіб та не поширювати незаконний контент. До таких порушень належать, зокрема, поширення недостовірної інформації, клепу, матеріалів, що порушують авторські права, або інформації, забороненої законом [15, с. 112].

Користувачі також повинні поважати права інтелектуальної власності. Використання інформаційних матеріалів без дозволу правовласника може призвести до юридичної відповідальності. У зв'язку з цим важливим є дотримання норм авторського права та суміжних прав у процесі користування Інтернетом.

Окремо слід зазначити обов'язок користувачів дотримуватися правил інформаційної етики. Це включає відповідальне ставлення до поширення інформації, уникнення мови ворожнечі, дискримінації та інших форм негативної комунікації. Хоча ці правила не завжди мають чітке юридичне закріплення, вони відіграють важливу роль у формуванні безпечного та цивілізованого інформаційного середовища.

Науковці підкреслюють, що правовий статус користувачів Інтернету є динамічним і постійно змінюється під впливом розвитку технологій та суспільних відносин [15, с. 115]. Це зумовлює необхідність постійного вдосконалення законодавства та адаптації правових норм до нових викликів цифрової епохи.

Таким чином, права та обов'язки користувачів мережі Інтернет становлять основу їх правового статусу як суб'єктів інформаційних відносин. Вони забезпечують баланс між свободою інформації та необхідністю дотримання законності, сприяють захисту прав інших осіб і формуванню безпечного інформаційного середовища. У сучасних умовах роль користувачів Інтернету постійно зростає, що обумовлює необхідність подальшого розвитку правового регулювання у цій сфері.

У системі інформаційних відносин в мережі Інтернет важливе місце займають власники вебресурсів та провайдери електронних комунікацій. Саме ці суб'єкти забезпечують технічне функціонування Інтернету, створення та розміщення контенту, а також доступ користувачів до інформаційних ресурсів. Їх правовий статус визначається нормами інформаційного, цивільного та адміністративного права, а також спеціальним законодавством у сфері електронних комунікацій.

Власники вебресурсів — це фізичні або юридичні особи, які створюють, адмініструють та контролюють функціонування вебсайтів або інших онлайн-платформ. Вони мають право визначати зміст інформації, що розміщується на відповідному ресурсі, встановлювати правила користування, а також здійснювати модерацію контенту. Водночас їх діяльність повинна відповідати вимогам законодавства, зокрема щодо дотримання прав інтелектуальної власності, захисту персональних даних та недопущення поширення забороненої інформації [16, с. 74].

Одним із ключових аспектів правового статусу власників вебресурсів є питання відповідальності за контент. Загалом вони несуть відповідальність за інформацію, яку самостійно розміщують або контролюють. Однак у випадках, коли контент створюється користувачами (наприклад, коментарі або

публікації на платформах), питання відповідальності є більш складним і залежить від ступеня контролю власника над таким контентом.

Провайдери електронних комунікацій, у свою чергу, забезпечують технічну можливість доступу до мережі Інтернет. Вони надають послуги передачі даних, хостингу, доступу до мережі та інші пов'язані сервіси. Їх правовий статус визначається, зокрема, законодавством у сфері електронних комунікацій, яке встановлює права та обов'язки операторів і провайдерів [17].

Провайдери мають право на здійснення господарської діяльності у сфері електронних комунікацій, встановлення тарифів на свої послуги, а також на захист своєї інфраструктури. Водночас на них покладаються важливі обов'язки, зокрема забезпечення якості послуг, захист інформації, дотримання вимог щодо конфіденційності та співпраця з державними органами у випадках, передбачених законом.

Особливе значення має питання відповідальності провайдерів за передану інформацію. Загальновизнаним є підхід, відповідно до якого провайдери не несуть відповідальності за зміст інформації, що передається через їх мережі, якщо вони не є ініціаторами передачі та не впливають на її зміст. Такий підхід сприяє розвитку Інтернету та забезпечує баланс між свободою інформації та відповідальністю суб'єктів [16, с. 78].

Водночас провайдери зобов'язані вживати заходів щодо обмеження доступу до незаконного контенту у випадках, передбачених законодавством або на підставі рішень суду. Це стосується, зокрема, інформації, яка порушує авторські права, містить заклики до насильства або інші заборонені матеріали.

Науковці зазначають, що правовий статус власників вебресурсів та провайдерів є складним і багатогранним, оскільки поєднує елементи приватноправового та публічно-правового регулювання [16, с. 80]. Це

обумовлено необхідністю забезпечення як свободи інформації, так і захисту суспільних інтересів у цифровому середовищі.

Таким чином, власники вебресурсів та провайдери є важливими суб'єктами інформаційних відносин в Інтернеті, від діяльності яких залежить функціонування інформаційного простору. Їх правовий статус визначається комплексом прав та обов'язків, що спрямовані на забезпечення доступу до інформації, її безпечного використання та дотримання законності. У сучасних умовах розвитку цифрових технологій значення цих суб'єктів постійно зростає, що потребує подальшого вдосконалення правового регулювання їх діяльності.

2.3. Обмеження доступу до інформації та відповідальність в Інтернеті

У сучасному інформаційному суспільстві право на доступ до інформації є одним із фундаментальних прав людини, однак воно не є абсолютним і може підлягати певним обмеженням. Такі обмеження встановлюються з метою забезпечення балансу між свободою інформації та захистом інших суспільно значущих інтересів. У мережі Інтернет питання обмеження доступу до інформації набуває особливої актуальності у зв'язку з високою швидкістю поширення інформації та складністю контролю за її змістом.

Основні підстави обмеження доступу до інформації визначаються законодавством України, зокрема Законом України «Про державну таємницю». Відповідно до нього, інформація може бути обмежена у доступі, якщо її розголошення може завдати шкоди національній безпеці, обороноздатності, економічним чи політичним інтересам держави [18]. Така інформація відноситься до категорії державної таємниці і підлягає особливому режиму охорони.

Іншою важливою підставою обмеження доступу є необхідність захисту прав і свобод інших осіб. Це стосується, зокрема, інформації, що містить персональні дані, комерційну таємницю або іншу конфіденційну інформацію. Обмеження доступу в таких випадках спрямоване на запобігання порушенню приватного життя особи та забезпечення дотримання принципів законності у сфері обробки інформації [19, с. 134].

Законодавство також передбачає можливість обмеження доступу до інформації з метою охорони громадського порядку, запобігання злочинам та захисту моралі. У контексті Інтернету це може стосуватися інформації, яка містить заклики до насильства, пропаганду війни, розпалювання ворожнечі або інші заборонені матеріали. Обмеження доступу до такої інформації є необхідним для забезпечення безпеки суспільства.

Важливим принципом у сфері обмеження доступу до інформації є принцип пропорційності. Це означає, що будь-яке обмеження повинно бути обґрунтованим, необхідним і таким, що не перевищує меж, потрібних для досягнення законної мети. У цьому контексті законодавство України передбачає, що інформація з обмеженим доступом повинна чітко визначатися, а доступ до неї може обмежуватися лише на підставі закону.

Окремо варто зазначити, що у сфері Інтернету обмеження доступу до інформації часто здійснюється шляхом блокування вебресурсів або окремого контенту. Такі заходи можуть застосовуватися на підставі судових рішень або у випадках, прямо передбачених законодавством. Водночас їх застосування повинно відповідати принципам законності та не призводити до надмірного втручання у свободу інформації.

Науковці підкреслюють, що обмеження доступу до інформації має здійснюватися з урахуванням демократичних стандартів та міжнародних зобов'язань України [19, с. 137]. Це означає, що держава повинна

забезпечувати прозорість таких обмежень, можливість їх оскарження та ефективний судовий контроль.

Таким чином, підстави обмеження доступу до інформації в Україні визначаються законодавством та спрямовані на захист національної безпеки, прав і свобод людини, громадського порядку та інших суспільних інтересів. У контексті Інтернету ці обмеження повинні застосовуватися з особливою обережністю, з урахуванням принципу пропорційності та необхідності забезпечення свободи інформації.

Розвиток мережі Інтернет як глобального інформаційного середовища зумовив появу нових видів правопорушень, що пов'язані з використанням інформаційних технологій. У зв'язку з цим важливого значення набуває питання юридичної відповідальності за правопорушення в Інтернеті, яка є необхідним елементом забезпечення законності та правопорядку в інформаційній сфері.

Юридична відповідальність у сфері інформаційних відносин в Інтернеті може проявлятися у різних формах: цивільно-правовій, адміністративній та кримінальній. Кожен із цих видів відповідальності має свої особливості залежно від характеру правопорушення, його наслідків та суб'єктного складу.

Цивільно-правова відповідальність настає у випадках порушення майнових або особистих немайнових прав суб'єктів. Найбільш поширеними прикладами є порушення авторських прав, поширення недостовірної інформації, що шкодить честі, гідності та діловій репутації особи. У таких випадках правопорушник зобов'язаний відшкодувати завдану шкоду, а також може бути зобов'язаний спростувати недостовірну інформацію.

Адміністративна відповідальність застосовується за правопорушення, що не мають високого ступеня суспільної небезпеки, але порушують встановлений порядок у сфері інформаційних відносин. До таких

правопорушень належать, зокрема, порушення правил обробки персональних даних, незаконне розповсюдження інформації або недотримання вимог щодо захисту інформації.

Кримінальна відповідальність є найбільш суворою формою юридичної відповідальності і застосовується за вчинення суспільно небезпечних діянь у сфері використання інформаційних технологій. До таких діянь належать несанкціоноване втручання в роботу комп'ютерних систем, розповсюдження шкідливого програмного забезпечення, кіберзлочини, пов'язані з викраденням інформації, а також інші правопорушення, передбачені кримінальним законодавством [20, с. 198].

Особливістю юридичної відповідальності в мережі Інтернет є складність встановлення особи правопорушника. Анонімність користувачів, використання технічних засобів приховування інформації та транскордонний характер правопорушень ускладнюють процес притягнення до відповідальності. Це потребує застосування спеціальних методів розслідування та міжнародного співробітництва.

Крім того, важливим аспектом є визначення меж відповідальності різних суб'єктів, зокрема користувачів, власників вебресурсів та провайдерів. У сучасній практиці переважає підхід, відповідно до якого відповідальність повинна нести особа, яка безпосередньо створила або поширила незаконний контент, однак у певних випадках відповідальність може покладатися і на інших суб'єктів, якщо вони сприяли вчиненню правопорушення або не вжили необхідних заходів для його припинення.

Важливим принципом притягнення до юридичної відповідальності є дотримання прав людини та основних свобод. Будь-які заходи впливу повинні бути законними, обґрунтованими та пропорційними. Це особливо актуально у

сфері Інтернету, де необхідно забезпечити баланс між боротьбою з правопорушеннями та збереженням свободи інформації.

Таким чином, юридична відповідальність за правопорушення в мережі Інтернет є важливим інструментом забезпечення правопорядку в інформаційній сфері. Вона охоплює різні види відповідальності та спрямована на захист прав і законних інтересів суб'єктів інформаційних відносин. У сучасних умовах її значення постійно зростає, що обумовлює необхідність удосконалення правових механізмів її реалізації.

РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

3.1. Актуальні проблеми правового статусу інформації в Інтернеті

Сучасний етап розвитку інформаційного суспільства характеризується стрімким зростанням ролі мережі Інтернет як основного середовища створення, поширення та використання інформації. Водночас правове регулювання інформації в Інтернеті стикається з низкою складних і багатоаспектних проблем, які обумовлені як технічними особливостями цифрового середовища, так і недосконалістю законодавчої бази. Це зумовлює необхідність глибокого наукового аналізу актуальних проблем правового статусу інформації в Інтернеті.

Однією з ключових проблем є невизначеність правового статусу інформації як об'єкта правових відносин у цифровому середовищі. Традиційні підходи до визначення інформації як нематеріального блага не завжди враховують специфіку її існування в Інтернеті, де вона може одночасно виступати як об'єкт інтелектуальної власності, як публічне благо та як елемент цифрового контенту. Це створює труднощі у визначенні правового режиму такої інформації та порядку її використання [21, с. 156].

Важливою проблемою є також відсутність чіткої межі між відкритою інформацією та інформацією з обмеженим доступом у мережі Інтернет. У цифровому середовищі інформація може бути швидко скопійована, поширена або змінена, що ускладнює контроль за її доступністю. Це особливо актуально для персональних даних, комерційної таємниці та іншої конфіденційної інформації, яка може бути незаконно поширена без згоди її власника.

Наступною проблемою є складність визначення юрисдикції у відносинах, пов'язаних із поширенням інформації в Інтернеті. Оскільки

Інтернет має глобальний характер, інформація, розміщена на одному ресурсі, може бути доступною у різних країнах. Це створює ситуації, коли одне і те ж правопорушення може підпадати під дію законодавства кількох держав, що ускладнює процес притягнення до відповідальності та захисту прав суб'єктів [22, с. 89].

Суттєвою проблемою є також поширення недостовірної та маніпулятивної інформації, зокрема так званих «фейкових новин». В умовах Інтернету така інформація може швидко набувати значного розповсюдження та впливати на громадську думку, політичні процеси та соціальну стабільність. Водночас правове регулювання цієї сфери є складним, оскільки необхідно забезпечити баланс між боротьбою з дезінформацією та збереженням свободи слова.

Окрему увагу слід приділити проблемі відповідальності за інформацію, розміщену в Інтернеті. Визначення суб'єкта відповідальності часто є ускладненим через анонімність користувачів, використання різних технічних засобів приховування особи, а також через участь у поширенні інформації кількох суб'єктів (користувачів, власників платформ, провайдерів). Це створює правову невизначеність та ускладнює ефективне застосування норм права.

Не менш важливою є проблема захисту авторських прав у цифровому середовищі. Інтернет значно спрощує процес копіювання та розповсюдження інформації, що призводить до масових порушень прав інтелектуальної власності. Водночас традиційні механізми захисту авторських прав не завжди є ефективними в умовах цифрових технологій, що потребує впровадження нових підходів до правового регулювання.

Серед актуальних проблем слід також відзначити питання захисту персональних даних. У сучасному Інтернеті значна кількість інформації про

користувачів збирається, обробляється та використовується різними суб'єктами. При цьому не завжди забезпечується належний рівень захисту таких даних, що створює ризики порушення права на приватність.

Науковці підкреслюють, що однією з основних проблем є відставання законодавства від темпів розвитку інформаційних технологій [21, с. 160]. Законодавчі норми часто не встигають адаптуватися до нових форм інформаційних відносин, що призводить до прогалин у правовому регулюванні. Це, у свою чергу, негативно впливає на ефективність захисту прав суб'єктів та забезпечення правопорядку.

Крім того, важливою проблемою є недостатній рівень правової культури користувачів Інтернету. Багато осіб не усвідомлюють правових наслідків своїх дій у мережі, що призводить до порушень законодавства. Це свідчить про необхідність підвищення рівня правової обізнаності та формування відповідального ставлення до використання інформації.

Таким чином, правовий статус інформації в мережі Інтернет характеризується наявністю значної кількості проблем, які мають як правовий, так і технічний характер. До основних з них належать невизначеність правового режиму інформації, складність контролю за її поширенням, проблеми юрисдикції, поширення дезінформації, труднощі притягнення до відповідальності та захисту персональних даних. Вирішення цих проблем є необхідною умовою для забезпечення ефективного правового регулювання інформаційних відносин у сучасному цифровому середовищі.

3.2. Баланс між свободою інформації та кібербезпекою

У сучасному інформаційному суспільстві одним із ключових викликів правового регулювання є забезпечення балансу між свободою інформації та

кібербезпекою. З одного боку, свобода інформації є фундаментальним правом людини, яке гарантує можливість вільного пошуку, отримання, використання та поширення інформації. З іншого боку, розвиток цифрових технологій та мережі Інтернет породжує нові загрози, пов'язані з кіберзлочинністю, інформаційними атаками, поширенням дезінформації та порушенням приватності, що потребує ефективного правового захисту.

Свобода інформації виступає однією з основ демократичного суспільства. Вона забезпечує відкритість державної влади, сприяє формуванню громадянського суспільства та дозволяє особам реалізовувати свої права і свободи. У контексті Інтернету ця свобода набуває особливого значення, оскільки саме цифрове середовище стало основним каналом комунікації та обміну інформацією. Водночас необмежена свобода інформації може створювати ризики, пов'язані з поширенням шкідливого або небезпечного контенту [23, с. 142].

Кібербезпека, у свою чергу, спрямована на захист інформаційних систем, мереж та даних від несанкціонованого доступу, знищення, модифікації або блокування. Вона включає комплекс заходів технічного, організаційного та правового характеру, які забезпечують безпечне функціонування інформаційного простору. У сучасних умовах кібербезпека є важливим елементом національної безпеки, оскільки кібератаки можуть мати значні економічні, політичні та соціальні наслідки.

Однією з основних проблем у цій сфері є визначення меж допустимого втручання держави у сферу свободи інформації з метою забезпечення кібербезпеки. Зокрема, застосування таких заходів, як блокування вебресурсів, обмеження доступу до інформації або контроль за діяльністю користувачів, може призводити до обмеження прав людини. У зв'язку з цим важливим є

дотримання принципу пропорційності, відповідно до якого будь-які обмеження повинні бути необхідними та обґрунтованими [24, с. 98].

Суттєвою проблемою є також боротьба з дезінформацією в Інтернеті. Поширення неправдивої або маніпулятивної інформації може негативно впливати на суспільну стабільність, політичні процеси та безпеку держави. Водночас заходи щодо протидії дезінформації повинні бути такими, що не порушують свободу слова та не призводять до цензури. Це вимагає розробки ефективних правових механізмів, які б дозволяли відрізняти незаконний контент від допустимого.

Ще одним важливим аспектом є захист персональних даних у контексті кібербезпеки. У сучасному Інтернеті обробка персональних даних здійснюється у значних обсягах, що створює ризики їх незаконного використання. Забезпечення належного рівня захисту таких даних є необхідною умовою як для реалізації права на приватність, так і для підтримання довіри до цифрового середовища.

Крім того, важливим є питання міжнародного співробітництва у сфері кібербезпеки. Оскільки Інтернет має глобальний характер, ефективна протидія кіберзагрозам неможлива без координації дій між державами. Це стосується як обміну інформацією про кіберзлочини, так і узгодження правових стандартів у цій сфері.

Науковці підкреслюють, що забезпечення балансу між свободою інформації та кібербезпекою є складним завданням, яке потребує комплексного підходу [23, с. 145]. Воно включає вдосконалення законодавства, розвиток технічних засобів захисту, підвищення рівня правової культури користувачів та зміцнення міжнародного співробітництва.

Важливим напрямом є також розвиток саморегулювання у сфері Інтернету. Онлайн-платформи та інші суб'єкти інформаційних відносин

можуть встановлювати власні правила щодо розміщення контенту, що дозволяє оперативно реагувати на порушення. Водночас така діяльність повинна здійснюватися з урахуванням прав людини та принципів прозорості.

Таким чином, баланс між свободою інформації та кібербезпекою є однією з центральних проблем сучасного інформаційного права. Його забезпечення вимагає поєднання правових, технічних та організаційних заходів, спрямованих на захист інформаційного простору без порушення основних прав і свобод людини. У сучасних умовах ця проблема набуває особливої актуальності, що обумовлює необхідність подальшого розвитку правового регулювання у даній сфері.

3.3. Напрями вдосконалення правового регулювання інформації в мережі Інтернет

Сучасний стан правового регулювання інформаційних відносин у мережі Інтернет в Україні свідчить про наявність як значних досягнень, так і суттєвих проблем, що потребують вирішення. Стрімкий розвиток цифрових технологій, глобалізація інформаційного простору та поява нових форм інформаційної взаємодії зумовлюють необхідність постійного вдосконалення правового регулювання у цій сфері. У зв'язку з цим особливого значення набуває визначення основних напрямів удосконалення правового статусу інформації в Інтернеті.

Першочерговим напрямом є систематизація та оновлення законодавства у сфері інформаційного права. На сьогодні правове регулювання інформаційних відносин в Україні має фрагментарний характер, оскільки відповідні норми містяться у різних нормативно-правових актах. Це ускладнює їх застосування та створює правову невизначеність. Тому

доцільним є прийняття кодифікованого акта, який би комплексно регулював інформаційні відносини, зокрема у мережі Інтернет [25, с. 211].

Важливим напрямом є гармонізація національного законодавства з міжнародними та європейськими стандартами. У контексті євроінтеграційних процесів Україна повинна адаптувати своє законодавство до норм Європейського Союзу, зокрема у сфері захисту персональних даних, електронних комунікацій та кібербезпеки. Це сприятиме підвищенню рівня захисту прав людини та інтеграції України у глобальний інформаційний простір.

Наступним важливим напрямом є вдосконалення правового регулювання діяльності суб'єктів інформаційних відносин в Інтернеті. Зокрема, потребує уточнення правовий статус власників вебресурсів, платформ та провайдерів, а також визначення меж їх відповідальності за розміщений контент. Необхідно забезпечити чітке розмежування відповідальності між різними суб'єктами, що дозволить підвищити ефективність правозастосування.

Особливу увагу слід приділити вдосконаленню механізмів захисту прав інтелектуальної власності в Інтернеті. У сучасних умовах цифрове середовище створює значні можливості для порушення авторських прав, що потребує впровадження нових правових інструментів, зокрема процедур оперативного реагування на порушення та механізмів блокування незаконного контенту.

Важливим напрямом є також посилення захисту персональних даних. З урахуванням зростання обсягів обробки інформації в Інтернеті необхідно забезпечити ефективний контроль за дотриманням вимог законодавства у цій сфері, а також підвищити відповідальність за порушення прав суб'єктів персональних даних. Доцільним є впровадження сучасних стандартів захисту даних, аналогічних до європейських моделей.

Не менш важливим є розвиток правового регулювання у сфері кібербезпеки. Необхідно вдосконалити законодавство щодо протидії кіберзлочинності, захисту інформаційної інфраструктури та реагування на кіберзагрози. Це включає як розробку нових нормативно-правових актів, так і вдосконалення механізмів їх реалізації [26, с. 134].

Окремим напрямом є вдосконалення механізмів протидії дезінформації та незаконному контенту. При цьому важливо забезпечити баланс між необхідністю боротьби з негативними явищами та дотриманням свободи слова. Доцільним є впровадження прозорих процедур видалення контенту, а також розвиток механізмів саморегулювання онлайн-платформ.

Суттєве значення має також підвищення рівня правової культури та цифрової грамотності населення. Багато проблем у сфері інформаційних відносин пов'язані не лише з недосконалістю законодавства, а й з недостатнім рівнем обізнаності користувачів. У зв'язку з цим необхідно розвивати освітні програми, спрямовані на формування відповідального використання інформації в Інтернеті.

Крім того, важливим є розвиток міжнародного співробітництва у сфері регулювання інформації в Інтернеті. Оскільки значна частина інформаційних правопорушень має транскордонний характер, ефективна протидія їм можлива лише за умови координації дій між державами. Це передбачає укладення міжнародних угод, обмін інформацією та спільні заходи щодо боротьби з кіберзлочинністю.

Науковці наголошують, що вдосконалення правового регулювання інформації в Інтернеті повинно здійснюватися на основі комплексного підходу, який поєднує правові, технічні та організаційні заходи [25, с. 215]. Такий підхід дозволить забезпечити ефективне функціонування інформаційного простору та захист прав і свобод людини.

Таким чином, основними напрямками вдосконалення правового регулювання інформації в мережі Інтернет є систематизація законодавства, його гармонізація з міжнародними стандартами, уточнення правового статусу суб'єктів, посилення захисту персональних даних та інтелектуальної власності, розвиток кібербезпеки, протидія дезінформації, підвищення правової культури та міжнародне співробітництво. Реалізація цих напрямів сприятиме формуванню ефективної та сучасної системи правового регулювання інформаційних відносин в Україні.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження правового статусу інформації в мережі Інтернет можна зробити низку узагальнених висновків, що відображають основні теоретичні та практичні аспекти даної теми.

По-перше, встановлено, що інформація є складною правовою категорією, яка виступає самостійним об'єктом правового регулювання. Її правова природа визначається як сукупність даних або відомостей, що мають соціальне значення та можуть бути використані у різних сферах суспільного життя. У сучасних умовах інформація набуває особливого значення як ключовий ресурс інформаційного суспільства.

По-друге, з'ясовано, що Інтернет виступає основним середовищем поширення інформації, яке характеризується такими ознаками, як глобальність, швидкість, доступність, інтерактивність та анонімність. Ці особливості суттєво впливають на правове регулювання інформаційних відносин і потребують адаптації традиційних правових підходів до нових умов цифрового середовища.

По-третє, встановлено, що міжнародно-правові стандарти, зокрема акти у сфері прав людини та практика Європейського суду з прав людини, відіграють важливу роль у формуванні підходів до регулювання інформації в Інтернеті. Вони визначають основні принципи свободи інформації, доступу до неї та допустимих меж її обмеження.

По-четверте, проаналізовано національне законодавство України, яке регулює інформаційні відносини в мережі Інтернет. Визначено, що воно має комплексний характер і включає конституційні норми, а також спеціальні закони у сфері інформації, захисту персональних даних, електронних

комунікацій та кібербезпеки. Водночас законодавство потребує подальшого вдосконалення з урахуванням сучасних викликів.

По-п'яте, досліджено правовий статус суб'єктів інформаційних відносин в Інтернеті, зокрема користувачів, власників вебресурсів та провайдерів. Встановлено, що їх права та обов'язки спрямовані на забезпечення балансу між свободою інформації та дотриманням законності, однак питання відповідальності у цій сфері залишається дискусійним та потребує більш чіткого нормативного врегулювання.

По-шосте, визначено, що обмеження доступу до інформації є необхідним елементом правового регулювання, який спрямований на захист національної безпеки, прав і свобод людини та інших суспільних інтересів. Водночас такі обмеження повинні відповідати принципам законності, необхідності та пропорційності.

По-сьоме, встановлено, що юридична відповідальність за правопорушення в мережі Інтернет є важливим механізмом забезпечення правопорядку. Вона включає цивільно-правову, адміністративну та кримінальну відповідальність, однак її застосування ускладнюється технічними особливостями Інтернету, зокрема анонімністю та транскордонністю.

По-восьме, виявлено основні проблеми правового регулювання інформації в Інтернеті, серед яких: невизначеність правового статусу інформації, складність контролю за її поширенням, поширення дезінформації, труднощі у визначенні юрисдикції та притягненні до відповідальності, а також недостатній рівень захисту персональних даних.

По-дев'яте, обґрунтовано необхідність забезпечення балансу між свободою інформації та кібербезпекою, що є одним із ключових завдань

сучасного інформаційного права. Такий баланс повинен досягатися шляхом поєднання правових, технічних та організаційних заходів.

По-десяте, визначено основні напрями вдосконалення правового регулювання інформації в мережі Інтернет, серед яких: систематизація законодавства, гармонізація з міжнародними стандартами, уточнення правового статусу суб'єктів, посилення захисту персональних даних та інтелектуальної власності, розвиток кібербезпеки, протидія дезінформації та підвищення правової культури населення.

Отже, правове регулювання інформації в мережі Інтернет є складним і динамічним процесом, що потребує постійного вдосконалення. Забезпечення ефективного функціонування інформаційного простору можливе лише за умови комплексного підходу, який враховує як потреби суспільства, так і необхідність захисту прав і свобод людини в умовах цифрової трансформації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII (в редакції станом на 2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> (дата звернення: 19.02.2026).
2. Скаун О. Ф. Теорія права і держави: підручник. 4-те вид., доповнене. Київ: Алерта, 2021. 528 с.
3. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17> (дата звернення: 20.02.2026).
4. Копилов В. А. Інформаційне право: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2020. 312 с.
5. Дубов Д. В. Інформаційне суспільство: теоретико-правові засади формування та розвитку в Україні: монографія. Київ: НАДУ, 2019. 256 с.
6. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015 (дата звернення: 21.02.2026).
7. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (дата звернення: 22.02.2026).
8. Європейський суд з прав людини. Рішення у справі «Delfi AS v. Estonia» (2015). URL: <https://hudoc.echr.coe.int> (дата звернення: 23.02.2026).
9. Європейський суд з прав людини. Рішення у справі «K.U. v. Finland» (2008). URL: <https://hudoc.echr.coe.int> (дата звернення: 24.02.2026).
10. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 25.02.2026).

11. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави: навчальний посібник. Львів: Край, 2020. 256 с.
12. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17> (дата звернення: 26.02.2026).
13. Про електронні комунікації: Закон України від 16.12.2020 № 1089-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20> (дата звернення: 27.02.2026).
14. Швець М. Я. Інформаційне право України: навчальний посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2022. 320 с.
15. Баранов О. А. Правове забезпечення інформаційної сфери: монографія. Київ: ТОВ «Видавництво Ліра-К», 2020. 376 с.
16. Кравченко С. В. Правове регулювання інформаційних відносин в Україні: монографія. Київ: Юридична думка, 2021. 280 с.
17. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 № 2155-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19> (дата звернення: 28.02.2026).
18. Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994 № 3855-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12> (дата звернення: 01.03.2026).
19. Гавловський В. Д. Інформаційне право України: навчальний посібник. Київ: КНТ, 2021. 304 с.
20. Тарасюк А. В. Кіберзлочинність та правові засади протидії: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2021. 312 с.
21. Шимон С. І. Інформаційне право: сучасні виклики та перспективи розвитку: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2022. 320 с.

22. Беляєв М. О. Правове регулювання інформаційних відносин у цифровому середовищі: монографія. Харків: Право, 2021. 280 с.
23. Олійник О. В. Кібербезпека та інформаційні права людини: монографія. Київ: Алерта, 2022. 304 с.
24. Доронін І. М. Правове забезпечення кібербезпеки в Україні: монографія. Харків: Право, 2021. 260 с.
25. Шевчук С. В. Верховенство права: проблеми теорії та практики: монографія. Київ: Реферат, 2021. 448 с.
26. Литвиненко О. В. Правове регулювання інформаційної безпеки України: монографія. Київ: НАДУ, 2022. 280 с.